

● Millecentenáriumi könyvkiállítás a Somogyiban

A könyvtár napja

Szegediek és vidéki nagy számban keresték fel a Somogyi-könyvtárt azért a különleges élményért, hogy roppant értékű, egyedülálló könyveket lássanak: a kuriózumnak tekinthető, immár harmadik hónapja látható tárlatot a millecentenáriumi tiszteletére rendezte a könyvtárságok kiváló ismerője, Csúri Károlyné Szőkefalvi-Nagy Erzsébet.

A kiállítás egy sikeres sorozat része: a könyvtár különleges gyűjteményeinek szakértője évente bemutatja a kincsestár egy-egy részletét. A honfoglalás évfordulójára különös gondot fordított az anyag arról beszédes, mit adtak a magyarok Európának és a nagyvilágnak, s hogyan foglalkozott velünk a világ. A kiállításon Szőkefalvi-Nagy Erzsébet volt a kaluzunk.

● **Ennyire érdekesek voltunk az elmúlt századokban Európa számára?**

– Ajánlom mindazok figyelmébe ezeket a régi, külső országokban kiadott, magyar vonatkozású műveket, akik manapság arról beszélnek, hogy – úgy mond – megyünk Európába. A számítógépes információs világhálózat korában is meglepő, hogy az elmúlt századokban milyen gyorsan reagált a világ a magyarországi eseményekre. Az egykori tudósítások, kommentárok száma persze a török korban, a keresztény Európa fenyegetettsége idején erőteljesen megugrott, de a korábbi történettudományos művek, krónikák is bőven foglalkoznak a mi történelmünkkel.

● **Hely hiányában a kiállítás anyagból is szelektálnunk kell; melyek a legértékesebbek, vagy legérdekesebb kötetek?**

– A történetek kincsbányája Ottó freisingi püspök leírása a magyarokról – 1147-ből. A forrásértékét az egyidejűség, személyes hangvétele adja: a keresztény hadakkal az országon átvonuló püspök azt írta le, amit itt látott, hallott, tapasztalt. Nem tetszett neki a magyarok: „...rút ábrázatúak, szemük becsett, alacsony termetűek, szokásaikat és nyelvüket illetően egyaránt barbárok és vadak...” – írta. Annál inkább az országuk: „...joggal hibáztatható a végzet, vagy inkább csodálandó az isteni elnézés, a mely...ilyen emberi szörnyetegeknek oly

gyönyörűséges országot adott.” Ma is magunkra ismerhetünk a jellemzésből: „...semmiféle nagy dologba nem kezdenek gyakori és hosszas tanácskozás nélkül. ...mindnyájan úgy engedelmeskednek a fejedelemnek, hogy – úgy szólván – nemcsak nyílt ellenmondásokkal fölzigatni, hanem még titkolt suttogással sérteni is bűnnek tartanak.”

● **Milyen példát talá-lunk a későbbi századokból arra, hogy a világ frissen követte a magyarországi eseményeket?**

– Ez a Buda visszafoglalásáról szóló tudósítás 1686. október 1-jén jelent meg – Londonban. A legnagyobb harcok augusztusban voltak, szeptemberben vonult el a török; a 80 oldalas füzet ilyen gyors megjelentetése akkor is tiszteletreméltó teljesítmény, ha tekintjük, hogy a tudósító folyamatosan, naplószerűen rögzítette az eseményeket. Vagy például itt van ez az olasz munka a nemesi összeesküvésről, amelyet Drezdában és Milánóban adtak ki – már 1775-ben, négy évvel az összeesküvés kivégzése után! A 16. században elképesztően népszerű szerzőnek számított egy magyar prédikátor, Temesvári Péter: két évtized alatt 18 kiadást ért meg a Mátyás udvarát, a humanistákat ostromozó beszédek és hírszolgák gyűjteménye – Velencétől Strasbourgig, Európa sok városában.

● **Hogyan mutatja be a tárlat, amit a magyarok adtak Európának?**

– A magyar szentek bemutatása mellett néhány kuriózummal próbáltam érzékelteni: látható néhány külföldi kiadású tudományos dolgozat, a külföldön tanult magyarok munkái, akik bár idegen nyelven írtak, sohasem felejtették el jelezni: magyarok! Komoly közvetítőket adunk a világpolitikának: a II. Rudolf császár követeként Perzsiában járt – a török elleni szövetség létrehozásán fáradozó – Keményi Kakas István ugyanúgy lejegyezte kalandos utazását, mint annak idején freisingi Ottó. Nem muzeális érték, de szegedi vonatkozása miatt kiállítottuk azt a Vasváry-gyűjteményből származó dokumentumot, amely egy szegedi születésű '48-as szabadságharcos amerikai karrierjéről tanúskodik: Stahel Gyula tábornok lett kint, majd az Államok főkonzula Japánban; itt látható egy 1879-ben keltezett konzuli jelentése.

● **Mit találnak a tárlókban, akik a ritka látványosságokat kedvelik?**

– Fantasztikus térképeket: a római úthálózatot mutató térképnek az eredetije valamikor i. sz. 330 és 360 között készült; ez a másolat 6,82 méter hosszú, Karacs Ferenc, kiváló térképmetsző munkája 1825-ből. A 16.–18. századi atlaszokat azoknál a lapoknál nyitottuk ki, amelyek a korabeli Magyarországot és Erdélyt ábrázolják. A történeti munkákban is számos impozáns lap, rézmetszet található magyar történeti eseményekről.

Sulyok Erzsébet

● Meddő meggyfák, szép sorban

Faültető a rókusai szögletben

Bocsánatot kellene kérnem családomtól, ha teljes gyerekkoruk örök harcával most szegülnék szembe. Akkori udvarunkban volt a fal mellett egy kis sáv, mintakertnek rendezte be Erzsébet néni, és jaj volt nekik, ha egy labda begurult a rózsák közé. Pedig a gyerek játékos, szerencsénkre, és a labda is mindig oda gurult, ahová nem kellene.

Amikor most elkezdtem mondani, hogy fölhívtam régieségi falubéli barátom, Magyar Levente, híres ökológus, és figyelmembe ajánlotta Simon Lajos bácsit, Rókus megörögzött fátelépítőjét, elsőnek mindjárt az udvarbéli gyerekek pokolba kívánoi jutnak eszembe. Ne forduljak el tőlem, gyerekek, inkább fölteszem minden régi kérdéseketek.

Leginkább a fákon látszik, hogy öregsznek panelből rakott városrészeink. Haj, amikor még egyetlen fa – a Diófa – egész lakótelepet képes volt megjelölni! Hány-szor elsirattuk, hogy nem tudtuk átvenni a szalagházzakkal a finn példát. Akkori újságokból nyálcsorgatva olvastam, ott egy sor ház, egy sor erdő maradt a divat. Később láttam is tulajdon szememmel, hogy akár cipőkanállal is behúzták a régi fa mellé az új házat. Nálunk pedig? Erősebb a vonalzó, mint a fa, amelyből vétetett.

Amerre a ceruza elhaladt mellette, mind halálra volt ítélve. Nálunk először jött a tarvágás, markolóval művelve, és sok-sok idő múlva kezdenek nőni az új fák. De csak azok, amelyeket ki nem törtek fiatal korukban.

Lajos bácsi tizennégy éve jött Szegedre, Pestről. Gyerekkorának falusi fászeretét őrizte meg, és elhozta onnan. Szomszédja mindig biztatta, telepítsünk fát, de nem volt csemetéjük hozzá. Itt találva volt a lehetőség: meztelenül álltak a házak, hely bőven volt, és elültetni való fához is hozzá lehetett jutni. Nem pénzért, mert nyugdíjas em-

Magyar Levente és Simon Lajos Rókuson (Fotó: Somogyi Károlyné)

bernek pénzéből van a legkevesebb, de ha fog egy ást, az erdő széléről is kiáshatja, vadon.

– Huszonkét meggyfa áll, szépen, sorban, de szerencsére mind meddő.

● **Átok inkább a meddőség, nem szerencse.**

– Nekünk szerencse. Három szem meggyért a gyerekek képesek letördelni mindet.

● **A barackfa is meddő?**

– Az terem, de azt nem tördelik le. Még zöld a gyümölcs, amikor leszedelem.

● **Szemre szép ez a sarok, de túl közel sikeredett a fasor a falhoz. Beköszön az ág az ablakon.**

– Vannak, akik szídnak érte: mi az istennek ez a sok fa? Nem tudunk aludni hajnalban a madárcsicsergéstől.

Levente, a bős madarász, jóízűen nevet, és mondja, Lajos bácsi képes összesöpörni a körünten elhullajtott gabonát, hogy a verebeit etetni tudja. Nyájas igyekezet, mondom én, az élelmes veréb onnan is föl tudná szedni. Képes körüljárni minden fa tövét, és minden konyhai hulladékból komposztot csinál. A pletyka szerint ha megállt valahol egy lovaskocsi, ment söprűvel és lapáttal, hogy az elhullajtott

poszadékat fák trágyázására elhozza. Elfogytak a lovak, marad a komposzt.

– A görbétörzsűt szeretem a legjobban.

● **Mert erdőben is abból van a legtöbb?**

– Az egyenes jobban irritálja a gyerekeket. Megfogják, kitörlik.

Én meg megyek utánuk, sínbe rakom, bekötözöm.

Minden megrokkantott, de életre kötözött fát megmutat. Volt lehetősége, hogy gyakorolja a mentést, az biztos. Valahogy a kutyák is szeretik leginkább a fák kergét lenyúzni, és ebben is segítenek a gyerekek is.

● **Álljunk meg, ember! Diófát látok?**

– Van az is.

● **Meddő?**

– Nem meddő.

● **Micsoda eltévelyedés ez? Fölmegy rá a gyerek!**

– Van más szempont is. A mai gyerek nem tudja, mi a dió. Hadd tanulja meg legalább.

Ha kidobnak valahol néhány csemetét, Lajos bácsi a hóna alá csapja, és elhozza a rókusai szögletbe. Ha azért dobták ki, mert a gyökere semmirevaló volt, akkor is hozza, és addig öntözi, amíg életmagra nem kap. Faklinikának is mondhatnám, csupa

szerencsétlen sorsú fa nevelkedik itten. Bokrok is, és a borostyánnak falra mászó változatát is itt látom a két ház napsütötte, fagyjárta végében. Városi kerttervezők nem végeznének szebb munkát.

● **És a hála?**

– Nézzen ide! Hülye Simon! Amikor megláttam, odahívtam a gyereket, aki kiírta.

● **Lett nemulass?**

– Csak azt mondtam neki, legalább szebben írta volna! Ha apád meglátja, elszégyelli magát, olyan csúnya az írásod.

Reggel és este szemlét tart. Ha törött fát lát, bekötözi, ha a kergét nyúzzák, kombinésszínű festékkel bekeni. Nem állhatom meg, megkérdem:

● **Soha nem akart kert megagag?**

– Minek? Itt van a kert a ház körül.

Százhetven fa biztosan őrzi a keze nyomát. És terjed a fertőzet, máshol is igyekezik pótolni, amit a nadragcsízmeghúzásos városleplelés kénytelen volt elspórolni.

Legalább azt a szűk átjárót, amit Bering-szorosnak neveznek néhányan, Simon-szorosnak mondanám.

Horváth Dezső

Gázipalackok, ha robbannak

A szegedi repülőtér előtt benzint öntöttek a gázipalackok alá, majd meggyújtották a folyadékot, utána pedig a fizika törvényei szerint felrobbant az alumínium palack. Mindez tegnap délelőtt természetesen csak gyakorlat volt, amiből a szakemberek okultak.

A különleges bemutató mindhárom résztvevője – az MMG Automatika Művek, a Primagáz Rt. és a tűzoltóság – fontos kapcsolatban van a gázipalackokkal. Az első fejlesztési és gyártási ötlet, a második palackot tölti meg azokat, a harmadik pedig tüzesetnél megküzd „velük”.

„Ha egy tűzoltó mellett felrobban egy gázipalack, akkor már nem valószínű, hogy el tudja mesélni, mi történt” – magyarázza a szemléltetés egyik célját Benedek András, az MMG AM osztályvezetője, miközben munkatársával éppen egy hosszú csövet szerelnek a háztartási gázipalackra. A 250 méteres vezeték másik végén ugyan egy biztonságos távolságban egy nyomásmérőn szemlélik majd, hogy mi történik oda-bent.

A gázipalackot egy kettévágott 200 literes hordóba állítják, s alátesznek egy személyautó felnit. Közben biztonságos távolságba húzódnak, jönnek ugyanis a tűzoltók. Az „edénybe” benzint öntenek, egy hosszú fáklyával meggyújtják, gyorsan beugranak a tűzoltóautóba – gázt adnak és tűznek a közelből.

A 11,5 kilós teli gázipalackot komótosan körbenyaldossák a lángok, s ahogy telnek a másodpercek, egyre növekszik a nyomás. A kezdeti 8 barról 61-re nő, s a hetedik perc végén bekövetkezik a detonáció. A felhasadt palack oldalán olyan gyorsan áramlik ki a gáz, hogy a tüzet is eloltja. A helyszínhez közeledve eldeformálódott alumínium és acéldarabok látunk, a palack nemcsak hasadt, de repeszdarabok is leváltak belőle.

„Mindez zárt helyen sokkal gyorsabban játszódik le, hiszen egy autóban vagy konyhában nem hűti szél a palackot” – figyelmeztet Csizsár Tamás tűzoltó alezredes, a megyei parancsnokság tűzoltási és kárelhárítási osztályvezetője.

A gyakorlatot a lánglovagok mellett természetesen az algyői Primagáz telep dolgozói is végignézik. A bemutatót összesen 7 palackot robbantattak fel, a 11,5 kilós alumínium tárolók után jönnek a 23 kilósak, végül pedig két 23 kilogrammos acélpalack. A szakértők figyelmeztetnek, ezek jóval veszélyesebbek, hiszen nem hasadnak, hanem repeszekkel terítik be a környéket. Rövidesen meggyőződhetünk róla, az erős detonáció után füst és tüzgomba emelkedik, egy repesz pedig zúgva repül magasan, a közönség mellett jobbra, a szántóföldön csapódik be.

Takács Viktor

● A New York Times „európai” tanácsai

Romániában enyhe az elnyomás?

lyes amerikai napilap ugyanakkor megjegyezte, hogy a két országot a NATO-hoz és az Európai Unióhoz való csatlakozás vágya vezérelte az alapszerződés megkötésében, miután mindkettőjüket figyelmeztették, hogy a szomszédok közötti viszálykodás akadály lehet a tagságnak.

A New York Times aláhúzza azt is, hogy az etnikai feszültségtől eltekintve a két ország viszonya baráti, és fegyveres erők közös kiképzési programot valósítanak meg.

– Az új megállapodással megnyílik a lehetőség a gazdasági, környezetvédelmi és kulturális együttműködésre is. Am ami kiváltó politikuskok, addig Magyarországon és Romániában az etnikai kisebbségek támogatása többé már nem eredetemes eszköz a szavazatok gyűjtésére. A tekinté-

kinyilvánította, hogy nincs területi követelése Romániával szemben – írta a lap. Úgy vélekedett, hogy a romániai magyarsággal szembeni elnyomás enyhe, de a magyarokat nyugtalanítja és izgatja a nacionalista politikuskok szóbeli támadásai és fenyegetései.

Megemlítve, hogy a magyarság egyharmada az ország határain kívül él, a New York Times rámutatott, hogy noha az utóbbi budapesti kormányok közül egy sem támasztott területi igényt a szomszédos országokkal szemben, egyes nacionalista politikuskok azonban tettek olyan kijelentéseket, amelyeket mások fenyegetésként értelmeztek. Utalt arra, hogy míg Antall József néhai kormányfő tizenötmillió magyar miniszterelnöknek nevezte magát, addig Horn Gyula, amikor 1994-ben átvette a kor-

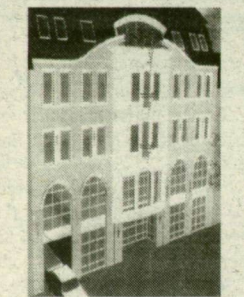
mányzást, azt mondta, hogy ő csak tízmillió magyar miniszterelnöke. A lap kitért a magyar-szlovák alapszerződésre is, és úgy vélekedett, hogy a megállapodás bajban van.

– A szlovák nacionalisták olyan törvényeket fogadtak el mostanában, amelyek hátrányosan sújtják a magyar kisebbséget. A magyarok pedig gyűjtő hangú kijelentéseket tesznek a helyi autonómia szükségességéről – állapította meg a New York Times.

Szerkesztőségi cikke szerint a Romániával született egyezménynek nagyobb esélye van a megvalósulásra: egyrészt a szerződés autonómiát kizáró záradékot tartalmaz, másrészt úgy tűnik, hogy Románia – Szlovákiától eltérően – erősen elkötelezett a jószomszédi kapcsolatok ápolása mellett.

– A két országnak jóhiszeműen teljesítenie kell a szerződést, egyidejűleg kiterjesztenie a tolerancia gyakorlatát a még inkább elnyomott kisebbségekre, köztük a cigányokra is – írta az amerikai lap.

GOGOL CENTER

MEGNYÍLT!
Színvonalas irodák és orvosi rendelők
ELADÓK és
BÉRELHETŐK!
Érd.: AMERIKAI HÁZ KFT.
T.: 06/20/359-384, ill. 322-819,
v. személyesen Gogol u. 3. 1. em.

Hirdetését feladhatja személyesen
hétköznap 7-19 óráig
Sajtóház,
Stefánia 10.
Telefax: 481-444
DÉLMAGYARORSZÁG KFT.